

MŰVÉSZET A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSBEN

A közösségi művészet

Definíciója: olyan esemény, illetve akció, melyben a laikusok (nem művészek) bevonásával közös alkotás folyamán művészeti produktum jön létre. Célja a kulturális közösség létrehozása, az egymásba vetett bizalom megerősítése, a közösségben rejlő teremtő erő felszínre hozása, a tevőképesség megtapasztalása.

A közösségi művészet (socially engaged art/ community art) az angolszász gyakorlatban társadalmi problémákkal foglalkozó színházat takar. A magyar gyakorlat, mely kelet-európai közegre érvényes, sokkal inkább tűzi ki célul a közösség virtuális és fizikai terének megalkotását, mivel pont ez a terület az, mely leginkább sérült az utóbbi évtizedek alatt, és különösen fontos annak okán, hogy magunkra ismerjünk, közösséget vállalhasunk egymással, mert pénzügyi tőke híján csak a társadalmi tőke erejében bízhatunk.

Két oldalról is paradigmaváltásra van szükség, hogy a közösségi művészet, mint olyan megvalósulhasson:

Egyfelől a magas művészet oldaláról, ahol a mű csupán befogadásra vár, esetleges a megértés, és hogy eléri-e a célját a mű.

Óriási távolság tátong az alkotó és a potenciális befogadó között, és erős emlékeink vannak a politikummal átszótt, akár önkényuralmat megerősítő művészetről, mondhatnánk azt is, hogy a hatalomhoz kapcsolódó, azt megerősítő-szolgáló emlékeket is hordozunk, de abban biztosak lehetünk, hogy a társadalom zöme számára a teremtő energia, az alkotó potenciál nem a mindennapok része, pedig ez kanalizálhatná az értékkel bíró magas művészet befogadását is. Másrészt a köztéri művészet, amivel minden nap találkozunk, akkor is, ha nem fogyasztunk művészetet, a történelem pátozását emeli magasba.

A városlakó a lovasszobrok árnyékában él, a vidéki ember pedig az ún. népművészet morzsáin. A radikális megfogalmazást azért alkalmazom itt, mert nem a kortárs művészetet fogyasztó szűk réteg szempontjait veszem figyelembe, hanem azt a magyar vagy kelet-európai polgárt, aki ma legfőképpen csak a televízió át kultúrálódik, ami egyenlő a teljes passzivitással, tehetetlenséggel és kiszolgáltatottsággal.

Ez tehát egy felhívás a professzionális alkotók felé, a bevonásra alapuló művészetre.

Másfelől a közművelődés gyakorlatának paradigmájáról beszélek, mely intenciója szerint amatőr művészetet gyakoroltat. Itt az ének és zenekarok, színjátszó és rajzszakkörök, hímző és faragó körök tevékenységére gondolok, ami nagyon fontos, főleg az önkifejezés tekintetében.

De, vajon hogyan fordítható a közművelődés a közösségfejlesztés hasznára, hogyan növelhető vele a társadalmi tőke, hogyan vezet egy település lakóinak életminőség javulásához, hogyan aktivizálja a lakosságot ahelyett, hogy a művészet-befogadás sorsára jutna, miközben pusztán nem profi volta különbözteti meg a magas művésztől, és ugyanúgy elszigetelt élményként marad meg a befogadók számára?

Annak ellenére van ez így, hogy nyomokban, de jelen van a mindenkor alkotó ember (hagyomány), aki mindig is kéznél levő anyagból, a közös tudás bázisán, szimbólumok és metaforák gazdag mezején a természet rendjének harmóniájában egyedül, de közösségében is alkot. Újra és újra megjeleníti az élet fontos momentumait, és képes a közösség életének és kultúrájának fenntartására.

Így tehát kimondhatjuk, hogy az alkotó-művészetet hívjuk segítségül – az emberi közösségek újraélesztésére.

Példák a speciálisan közösségi művészetre

Fórum színház (Augusto Boal): társadalmi problémák feldolgozása színházi eszközökkel, a nézők bevonása a problémamegoldásba, és több verzióban újrajátszva a témát, megoldásokat keresve.

Labirintus színház ((Iwan Brioc), az érzékek színháza, ahol a mitológiákból felszedett topikok érzéki megjelenítése folyik laikusok játékában, ahol a befogadó egyedül járja végig az élet örömeit, félelmeit.

Közösségi zenélés:

– textil elvű zenei szövés énekkel (Weber Kristóf), ahol az együtt lélegzés, a hangok egymásra hatása okozza az élményt, Sári módszer nyomán

– csapatépítés zenével (Som Tamás) zeneszerzési gyakorlaton alapuló közös dobolás

Kertépítés bérházak lakóival (Gang csoport)

Murál-morál (mural painting) közösségi falfestés

Retextil (Thiesz Angéla) közösségi- és rehabilitációs terek

Agóra program (Recycling Szövetség), városi közösségi terek kertépítéssel, újrahasznosított bútorokkal a lakók bevonásával

Biztosan több példa is fellelhető az életünkben, amikor például a színjátszó kör helyi témákat dolgoz fel, amikor az énekkar nem előadó művészként jelenik meg, hanem megengedő a közönség hangjával is...

A közösségi művészet egyik optimális megvalósulása a közösségi tér alkotása, ami különösen fontos a településfejlesztések tekintetében is:

– hogy ne nélkülözzék a társadalmi bázist, fenntarthatóbbá téve így a beruházást, hogy felhasználó barátabb beruházások szülessenek, amik tekintetbe tudják venni a helyi igényeket

– hogy párbeszédbe tudjon elegendni a településvezetés és a lakosság, de ehhez arra is szükség van, hogy minden infrastrukturális fejlesztést kísérjenek úgynevezett szoftprogramok is, ami az érintett lakóközösség kulturális- illetve közösségfejlesztésével foglalkozik.

Az íráshoz kapcsolódó munkafotók a következő oldalakon láthatók: 7, 16, 27, 77, 83, 87, 103, 112, 118, 127, 140 (A szerk.)

